

Poročilo odseka za predloge

je podal tov. Joca Milojević iz Zagreba. Predlogi so bili brez debate soglasno sprejeti. Predloge, stavljene v ime UJU poverj. Ljubljana, smo že ponatisnili v Učit. Tovarišu in so bili tudi ti predlogi sprejeti. — Izjemo je tvoril predlog bosanskega učiteljskega, naj se srbijanski zakon o narodnih šolah raztegne tudi na Bosno in na ostale pokrajine, ako bi se novi zakon ne mogel takoj izvesti. Ta predlog je naletel na hud odpor. Proti predlogu je nastopil poročevalec, ki je izvajal da se predlog že zaradi tega ne sme sprejeti, ker bi zabranil nadaljno nujno delo za novi šol, zakon, ki ga vsi pričakujemo in je osnovan na prilikah in potrebah sedanje nove in velike države, kojim stari zakon že izdava več ne odgovarja. Specialno kaže na Hrvatsko, kjer so se zlasti med učitelstvom začele razmere zelo izboljševati predmetna zadeva pa bi iznova upravičeno razburila duhove in bi se predhivalo »srbsko hegemonijo«.

Že poprej smo omenili iako simpatični nastop našega tov. Josipa Lapajne, ki se je v imenu Slovencev s stvarnimi in tehtnimi razlogi izjavil proti sprejetju predloga. O zadevi sami so še govorili M. Stanković, Sv. Ivković, Živ. Radosavljević in N. Manojlović. Zadnji se je v imenu dalmatinskega učiteljskega osobito zavzemal za čim nujnejšo realizacijo novega šol. zakona, kažoč na prilike v Dalmaciji in na škodo, ki jo ima i šolstvo i učiteljstvo, ker se prosveta tamkaj še vedno upravlja po starih avstrijskih zakonih. — S sprejetjem predlogov je bil dnevni red končan in je predsednik z iskrenimi besedami na narodno in državno edinstvo ter s pozivom na stanovsko zavest jugoslovenskega učiteljskega zaključil sarajevsko skupščino UJU. Bil je veličasten trenutek, ko je skupščina spontano vstala in odpela Bože pravde, Lepa naša domovina Naprej zastava slave...

Prireditelji skupščine so zelo zmiselnost zvezali dulce et utile. Tridnevno naporno delo na zborovanjih, v odsekih in odborih je bilo lepo prepleteno s poukom in zabavo. Vsak udeleženec je imel gotovo mnogo najlepših osebnih utisov, ki si jih je ponesel seboj v trajen spomin in bo o njih poročal na domačih zborovanjih. Saj pa se mu je odprl v Bosni doslej še neznan svet, ki v svoji pestrosti prekaša

vse dele naše domovine in to najbolj v Seher-Sarajevu.

Predvečer skupščine nas je združil na koncertu vojaške godbe, ki je bil obilno posečen. Odmore je izpolnilo petje večina narodnih pesmi iz vseh delov domovine; zelo živahno so bile aklamirane narodne pesmi, ki jih je prednašala slov. delegacija. — Prvi večer skupščine smo gledali v obsežnem sarajevskem gledališču vprizoritev I. Kosora »Požar strasti«, ki uživa evropski sloves. — Drugi večer nas je zbral v oficirskem domu k slavnostnemu banketu, ki se ga je poleg predstavnikov vseh sarajevskih oblasti, raznih organizacij in korporacij udeležilo mnogo stotin učiteljskega. Vrsto napitnic je otvoril šef oddelka za prosveto dr. Kosta Krsmanović. Sledilo mu je nebroj drugih. V imenu Slovencev je nastopil tov. Rudolf Dostal: izjavil je, da četudi majhni po številu, smo na veliki kri ljubavi do stanu, do naroda, do države. Z ozirom na proslavo prejšnjega dneva na grobovih narodnih junakov je opozarjal, da imamo tudi Slovenci svoj 20. september, katerega dne 1. 1908. je pošla kri mladih žrtev ljubljanske ulice o priliki, ko se je bunila omladina proti nemško-avstrijski soldateski...

Tretji dan po završeni skupščini smo se odpravili s posebnim vlakom v kopalnišče Ilidže, ki slovi po svojih vročih žvepljenih vrelih. Odtod smo šli k izviru reke Bosne ki prihaja podobno kot Ljubljana na Vrhniki, že kot mogočna reka na svetlo. Tamkaj smo si ogledali zanimivo ribierejo postrvi. V senčnatih gajih pri vrelu Bosne smo si odpočili in postregli s postrvi in raki, ki jih v obili meri hranijo poleg tekoče vode. Tam smo poslušali srbskega guslarja ki je peval o caru Lazarju. Efektno je nastopil slovenski kvartet: Fanči, Torka, Mirko in Rudi pod Pavlovim vodstvom in je ob burnem odobravanju navzočega občinstva izvajal slov. narodne pesmi, tam na obali tajnostne vode, ob vznožju visoke planine in v žaru zahajajočega solca. — Drugo jutro smo nastopili dolgotrajno 36 urno pot proti domu. En del skupščinarjev pa se je odcepil na poset Dubrovnika.

Minula je 2. skupščina UJU. Vedno večje je število članov, udeležencev. Bila je pa tudi skupščina, prireditelj, o kateri lahko mirnim srcem ugotovimo: Klobuk dol!

Izjava ministra prosvete in stališče k zakonu o nar. šolah.

ŠOL. ZAK. PREDLOŽEN ŠE TA MESEC ZAKONODAJNEMU ODBORU. — OSNOVNO ŠOLSTVO V ROKE OSN. UČITELJSTVU! — IZBOR NADZORNIKOV. — LJUDSKOŠOLSKO NADZORSTVO, LJUDSKOŠOLSKEMU UČITELJSTVU! — O UVRSTITVI UČITELJSTVA V SLUŽBENO PRAGMATIKO DRŽ. ČINOVNIKOV.

Urednik Narodne Prosvete, tov. Milutin Stanković je posetil gosp. ministra prosvete in ga je v imenu UJU informiral o sklepih in zahtevah II. drž. skupščine jugoslovenskega učiteljskega v Sarajevu.

Narodna Prosveta poroča o tem posetu sledeče: Povodom ovoga g. Ministar je izjavio: da će nacrt Zakona o narodnim školama najdalje u toku oktobra tek, god. biti podnet Zakonodavnom Odboru na rad. On ne misli menjati redak-

ciju ovog projekta, koju je utvrdio Gl. Prosvetni Svet uz učešće prosvetnih delegata iz pokrajina, izuzev onih određaba koje govore o stalnom školskom nadzoru. G. Ministar misli da osnovnu nastavu treba definitivno predati u ruke učitelja i radi toga stoji na stanovištu da položaje školskih nadzornika treba novim zakonom dati isključivo učiteljima.

Radi toga izmieniće se odredbe koje govore o postavljanju školskih nadzornika i biće utvrđeno: da na te položaje putem izbora i utvrđenih normi dolaze učitelji koji su se istakli na prvom mestu radom u školi, a po tom i na pedagoškoj književnosti i drugim poljima kulturnog i prosvetnog rada.

U vezi sa ovim G. Ministar je izjavio da su na dnevnom redu i ostale prosvetne reforme koje su u međusobnoj organskoj vezi. Pored projekta zakona o sred-

njim školama i zakona o universitetu koji su gotovi, g. Min. je izjavio da se radi i na projektu o reorganizaciji Gl. Prosvetnog Saveta, koji bi po novoj reformi imao da bude najviše prosvetno telo za celu zemlju i da u njemu budu punovažno zastupljeni predstavnici svih grana prosvete.

Isto tako mora se izraditi i specijalni zakon o uredjenju Ministarstva Prosvete, kojim bi se prosvetna centrala što bolje osposobila za mnogostruke poslove koji je očekuju.

Stojeći na stanovištu da će poslovi osnovne nastave najbolje napredovati ako budu u rukama ljudi, koji su toj nastavi posvetili ceo svoj život, koji u tom pogledu imaju iskustva, poznavanja posla i ljubavi prema istom, G. Ministar misli: da predstojećom reformom prosvetne centrale odeljenje za osnovnu nastavu treba definitivno predati u ruke učitelja, prema čemu bi učitelji koji su se istakli svojom vrednošću i svojim radom, u tom odeljenju zauzimali i najviše položaje.

MINISTER PROSVETE O UVRSTITVI UČITELJSTVA V PRAGMATIKO.

Narodna Prosveta poroča: 28. ov. m-ca urednik našeg lista posetio je Ministra Prosvete g. Svet. Pribičevića radi informacija o činovničkom zakonu i gledištu vlade na ovu stvar, moleći ga u ime učiteljskega, da kao šef prosvete i član vlade odlučno nastane da kategorisanje učiteljske službe, prema čemu će se docije određivati i materijalna nagrada, bude pravedno izvedeno i da moralni i materijalni interesi učiteljskega ovim zakonskim projektom ne budu zapostavljeni.

Naš urednik tom prilikom predlagao je da se kategorisanje učiteljske službe u zakonu izričito pomene i prema tome utvrdi kojoj grupi učitelji u pogledu svojih plata pripadaju.

G. Ministar je odgovorio da je već učinjeno što treba da u ovom pogledu interesi učiteljskega ne budu oštećeni. Na njegov zahtev u čl. 7. uneta je klauzula da se u drugu kategoriju činovničke službe računa i služba za koju se traži sprema koja odgovara potpunoj srednjoškolskoj spremi, a to je učiteljska škola s ispitom.

Posle definitivnog obaveštenja o Zakonu o činovnicima, kojim je prilikom g. Ministar izjavio da će stvar prosvetnih radnika u ovom zakonu biti predmet njegov naročito staranja i da će interesi učiteljskega biti osigurani, prešlo se na razgovor o predstojećim prosvetnim reformama, koje interesuju učiteljskega i o kojima se je učiteljska skupština u Sarajevu specijalno bavila.

Poverenje UJU — Ljubljana je vestno zasledovalo uvrstitev učiteljskega v službeno pragmatiko drž. čin. Opozorilo je pravočasno na izpušćene kategorije učiteljskega v pragmatiki in je odposlalo svoje posebno mišljenje glede uvrstitve učiteljskega v položajne plače, glede uvrstitve strokovnega učiteljskega v pragmatiko in glede štetja let učiteljskega na naših obmejnih šolah in specijalnih šolah.

Pristopite k „Jugoslovanski Matici!“

drugi dežel s prošno enake pošiljatve njih dežele, se igraje nauče ne le lastne literature, marveč obeneu tudi ono drugih dežel. Članki o tem se za list lahko prispevajo.

3. Zgodovina: V zgodovinskem pouku bodo imena in letnice pomenile učencem veliko več, ako so v dopisovanju z učenci one dežele. Učenje domače zgodovine in zemljepisa je pa že poživljeno ob misli, kakor rečeno, to opisati drugim učencem.

4. Državljanstvo: Veliko važnost polagajo v Ameriki na to točko. Otroci se morajo učiti o lastni občini, n. pr. o požarni brambli, o stražnikih, njih delu in o drugih državljanskih zadevah. V tem mislu vzgojeni bodo lažje pojmi razne naredbe, ukaze, si bodo predložili, da so del občine in se bodo bolj in bolj zanimali za to. Različni članki o tem se lahko uporabijo za pisma ali list.

5. Trgovski oddelek: V nekaterih mestih so prevzeli učenci trgovskih težav prostovoljno tipkanje za Podmladek R. Kr., v kolikor so tega zmožni

Dovolite mi še nekaj minut, da govorim o organizaciji. Podml. R. Kr. Vsaka organizacija ima centralni odbor. Podmladek R. Kr. je oddelek »Rdečega križa« in naj se kakor ta organizira po vsem svetu, kar se je deloma že zgodilo. Ker je glavni odbor »Rdečega križa« v Beogradu, je tudi glavni odbor Podmladka v Beogradu kot oddelek svojega centralnega od-

Šolske konvencije s tujimi državaim.

—§ Sporazum med Jugoslavijo in Romunsko glede šolskih zadev. V Beogradu se je vršila konferenca med našimi in romunskimi delegati glede sporazuma in rešitve spora nekaterih šolskih vprašanj. Glede šolstva je določeno, da morejo v romunskih krajih naše države poučevati učitelji romunski podaniki in nasprotno, da v nekaterih krajih romunske države, kjer so naseljeni Jugoslovenci, morajo poučevati na šolah učitelji jugoslovenskega državljanstva. V prvi vrsti se tiče ta sporazum krajev okoli Vršca in Temešvara.

—§ Italijanski nacionalisti besne proti šolski konvenciji. V Rimu se je te dni razvedelo, da je jugoslovanski zunanji minister Ninčić v Ženevi sklenil z italijanskim delegatom Tostijem in zunanjim ministrom Schanzerjem dogovor, po katerem se bodo italijanski učitelji nastavljali na italijanskih šolah v Dalmaciji po istih načelih, kakor slovenski učitelji na slovenskih šolah v Julijski Benečiji. Proti temu dogovoru besni vse fašistovski in nacionalistično časopisje. Listi protestirajo, češ, da so Slovenci v Italiji italijanski državljani, italijanski državljani pa so tudi učenci in učitelji v dalmatinskih italijanskih šolah po izjemni določbi rapalske pogodbe. Vsakršen juncim med dalmatinskimi in primorskimi šolami torej krši italijansko suverenost. Fašisti napovedujejo zato najhujši boj proti temu dogovoru.

—§ O nemških šolah v Jugoslaviji in slovenskih v Rep. Avstriji. O nemških šolah v Jugoslaviji poročajo nekateri nemški listi, izvajajoč, da ostane nemško šolstvo v naši državi nedotaknjeno, kakor je to zagotovil minister za prosveto Pribičević odposlanstvu iz Vršca. Minister je odredil, da se imajo s strani podoblasti zaprti nemški razredi višje realke v Vršču takoj zopet otvoriti. Samo za paralelne razrede treba določene štjeva učencev. — Tako je torej z nemškim šolstvom v Jugoslaviji. Kako pa je s slovenskim šolstvom na Koroškem? Nemška Avstrija je zaprla vse slovenske ljudske šole. To naj bi upoštevali nemški listi in pošteno zahtevali tako lepo ravnanje s koroškimi Slovenci v šolskem vrašanju, kakor lepo postopa Jugoslavija z Nemci. Radovedni smo kedaj bo prišlo v Avstriji do tega, da bo naša država zahtevala slovenske šole za naše neodrešene brate. Dotlej pa odrekamo tudi Nemcem pri nas pravico do lastnega šolstva.

Neodrešena domovina.

—r O preganjanju našega učiteljskega piše »Edinost«, izvajajoč, da je motto italijanske šolske oblasti: Škodujmo kolikor mogoče slovenskemu šolstvu! Šolsko vprašanje je silno žalostno. Učiteljskega preganjajo oblasti in fašisti na neumiljen način. V Istri naš učitelj ni varen življenja. Mnogo je hrvatskih in slovenskih krajev, ki so brez domačega učitelja in potujčevanje naglo napreduje. Sedaj je bilo mnogo učiteljev odpušćenih, še več pa premešćenih. Ako vodi kdo kak pevski zbor, ga premestijo, ako je knjižničar ali odbornik v kakem društvu ako poje v kakem zboru ali ako je celo izpregovoril besedo v učiteljskem društvu, ga premestijo. Vsi ugovori, vse prošnje so zaman.

bo nicali. Mnogo drugih predlogov boste gotovo sami imeli, c tem sem uverjena.

Zdravje: Igra zdravja je sijajna pot, da se otrok nauči vsakdanjih zdravstvenih pravil in nauči se jih nevedoma in jih tudi že praktično izvaja. Toda to vam je že dobro znano in pozneje bi rada vedela, če želi kdo od vas igrati igro tudi letos. Ni pa to glavna točka organizacije.

Namesto igre zdravja se je zamislilo za meščanske šole tečaj: »O domači oskrbi bolnika«, »Prva pomoč« za dečke in deklice in tečaj za »Malo mamico«, kjer bi se deklice učile oskrbe malih otrok. Mogoče se ne dajo izvesti ti osnutki še takoj sedaj, pa pozneje.

Muha — kakor vsakdo ve — je velik škodljivec zdravju; naj otroci zvedo, kako prenaša bolezn, kje se po največ nahaja, in započnejo naj vojno proti njej.

Pri izdelovanju plakatov se nudi prilika za navodila in izraženja. Tudi takozvana znanstvena abeceda, ki je kaj koristna, nudi izpremembe.

Osebnostna snaga in snaga šolske sobe, dvorišča, snaga doma se lahko poudarja in se ne more nikdar preveč poudarjati.

Za male otroke je izvajanje posameznih pravil v šoli največjega pomena, ker jim to postane navada.

Medsebojna šolska korespondenca: Ta nudi otroku priliko, spoznati druge otroke in predvsem: otrokovo obzorje se s tem znatno

razširi; tudi oživlja pouk zemljepisa, zgodovine itd. Došlo pismo iz Francije n. pr. se uporabi za prevod v francoski ur, isto v angeški itd. Tako so lahko posamezne ure praktično oživljene.

Ako se učenci uče o Ameriki, koliko večje zanimanje bi vladalo v razredu, ako bi si dopisovali z ameriškimi otroki in bi dobili slike in popise posameznih dežel, mest, industrije itd. iz onih krajev. In koliko bolj živo bi se zanimali otroci za lokalno zgodovino, industrijo, geografijo itd., če bi se učili tudi že z namenom, opisati vse to ameriškimi tovarišem.

Nekatera teh pisem se lahko uporabi za Jugoslovanski List Podmladka R. Kr., da bi otroci videli, da je to res njih list in da so tudi aktivni pri tem. Namesto pisma se lahko pošlje tudi razglednica s poljasnilom ali povestico, ki se tiče slike, tudi to je jako zanimivo. Ročna dela se na isti način lahko izmenjavajo.

Izvajanje idej Podmladka R. Kr. v šolskem življenju:

1. Ročni pouk. Učenci izdelujejo plakate o zdravju ne samo za šolsko sobo, tudi za list, kjer jih nujno potrebujemo, za zavetišča itd. Tudi »Abeceda zdravja«, ki sem jo prej omenila, se lahko istotam izdelata. Za najboljši plakat bi se eventualno razpisala nagrada.

2. Jezikovni pouk: Naloge se lahko pišejo o narodnih nošah in šegah; dalje o pisateljih, pesnikih, knjigah itd.; če to pošljejo otrokom

bora. Organizacija Podml. se izvaja po Jugoslaviji v sporazumu s štaturi glavnega odbora. Prepuščeno pa je vsakemu okrožju razvijati svoj lastni program.

Ljubljana ima svoj lastni odbor. Na vsaki šoli pa naj bo po en učitelj zastopan, ki bo odgovoren odboru za vso šolo. Od teh učiteljev naj jih bo nekaj zastopanih v odboru. Ti predstavniki učitelji, izvoljeni od šol, bodo voditelji organizacije na šoli, bodo izdelali program za to v sporazumu s šolo itd.

Pozneje, upam, se bo razširila organizacija tudi po deželi.

Sedaj vas prosim, da mi odkrito poveste, kar si mislite o tem, ali če me niste v vsem razumeli, da me vprašate za pojasnilo. Povejte mi, ako mislite, da se da to letos res z zanimanjem in uspešno izvesti. Poudarjam še enkrat, da ni igra zdravja edini, temveč organizacija glavni smoter.

Mislím, da bo tudi Ljubljana uvidela dobre strani organizacije, in res ne vem povedati o nobeni deželi, kjer se ni sprejela z velikim entuzijazmom, uvidevajoč neprecenljive vrednosti organizacije.

Mnogo je ležalo na tem, kako se vam je podala stvar lanske leto, in na dejstvu, da se ni moglo dosti prosto razširiti. Upam pa, da ne boste zaradi teh napak spregledali biser, ki leži v jedru.

Iniative leže sedaj v vaših rokah — ali ne mislite, da bo letos uspela organizacija?

In sicer radi tega, ker hoče italijanska šolska oblast jugoslovensko šolstvo v Julijski krajini zatreti in otvoriti tuintam ravno takole po veliki potrebi kako italijansko šolo, pretežno del Jugoslovancov pa naj bi zapadel analfabetstvu.

— **Slovensko šolstvo v goriškem šolskem okraju.** Okrajni šolski svet rabi takoj 28 učiteljskih moči. Učitelji in učiteljice, ki reflektirajo na ta mesta, naj vložijo takoj prošnjo na okrajni šolski svet ker bodo takoj nastavljeni. Tekom meseca bo razpisanih za definitivno nameščenje 87 mest in sicer 42 voditeljskih, 15 učiteljskih in 30 za učiteljice.

Vestnik meščanskih šol.

— **c Ureditve meščanskih šol.** V sredo in četrtek, dne 4. in 5. t. m. je bilo v Beogradu poslanstvo Saveza meščanskih učiteljev iz naše kraljevine. Ob tej priliki je posetilo predsednika pododborov za izdeleževanje uradniškega zakona g. M. Đuričića, predsednika nar. skupščine g. Dr. Ribara, g. ministra prosvete Sv. Prbičevića, načelnika osnovne nastave g. Vl. Radojevića, narod. poslanca prof. Reiserja, načelnika ministr. pravde Vl. Petrovića in druge ugledne osebnosti. Poslanstvo so se udeležili tov. Jos. Kovačević (Zagreb), Mita Đorđević (Novi Sad), Samuilo Puhiera (Split), Marko Puškar (Sarajevo) in Drag. Humek (Maribor). Navedeni so seznanili gorenje predstavniške prosvete in parlamenta z meščanskimi šolami njih ureditvijo in pomenom, pa z zahtevami njih učiteljstva glede položaja in plače. Poslanstvo je dobilo prepričanje, da pride projekt zakona o meščanskih šolah pred parlament z drugimi šolskimi zakoni vred, in da bojo upravičene želje in zahteve učiteljstva meščanskih šol izpolnjene.

Iz Jugoslavije.

— **Tov. Albinu Lažovcu,** ki je čutil potrebo iznesti svoji »tutti-frutti« članek v 228. št. »Napreja«, se čudim s svoje strani, kako je mogel spraviti v zvezo z blejskimi resolucijami moje zahtevo »kdor učitelj — ta Sokol«, kar sem izrekel, da pomagam njegovemu spominu, leto poprej v Rog. Slatini, ne pa na Bledu. Silno neložično preobrača moje zahtevo, rekoč »če sedaj ta stavek obrnemo in rečemo, kdor ni Sokol, ni učitelj, tedaj smo izgovorili tako neumnost kakršno vsebujejo vsi podobni stavki«. Da, tov. L., če obračamo! Na ta način dokažemo tudi sofistično, da je dva krat dve pet: če obračamo n. pr. zahtevo: kdor učitelj, ta značaj, jo rešimo lahko tudi v negativnem zmislu itd. Navdušujem sebe in druge za Sokolstvo, pa ne, »da mi nekdo zaploska« kot mi zelo neokusno tov. L. podtika, temveč v globokem prepričanju, da s sokolsko vzgojo zasinejo lepši dnevi jugoslov. narodu. In za izvedbo sokol. programa je v prvi vrsti poklicano učiteljstvo, ki tudi v resnici krepko sodeluje, pa če je to tov. L. všeč ali ne. Da bi danes delal kdo za svoje sokolsko prepričanje pokoro pa če je tudi »vaški učitelj«?! Saj je vendar doba »hlancev« minila, ali še ne, tov. L.? Dobrohotno tabljanje po rami, da sem »sicer pameten dečko« hvaležno odklanjam. Sicer sem pa vedno nazirajoč, da se tovariši podobne stvari razgovorimo v našem stanovskem glasilu in se nam ni treba zatekati v druge strankarsko-politične liste. Strokovni tajnik R. Dostal.

— **Predavanja univerzitetnega profesorja dr. Vebra,** ki jih prireja vsako nedeljo dop. v ljubljanski realki in h katerim je vabljen tudi učiteljstvo, imajo za znameniti lep uspeh in mnogo zanimanja. Dosedaj je predaval g. prof. o sledečih poglavjih: 1. t. m. Uvod k psihologiji in razvoj iste do današnje dobe. 8. t. m. Analitična in deskriptivna analiza. Metafizična, dualistična, monistična, materijalistična psihologija. Asociacijska psihologija. Narodnostna psihologija. — V nedeljo dne 15. t. m. namerava g. prof. razpravljati o »razmerju analitične psihologije k Vundtovim psihološkim nazorom.«

— **p Popravek.** Naslov na zadnjem oddelku odlomkov iz brošure g. prof. Nik. Rodojčića se ima pravilno glasiti »Program narodno-prosvetnega dela« in ne metode, kakor je bil pomotoma naslov objavljen v zadnji številki.

— **Kaj zahteva klerikalizem od šole in pouka?** V zadnji številki je v tozadevni notici tiskovna pomota, ki bistveno izpremeni poročilo. Glasiti se mora: Nova cerkvena postavodaja, ki jo je izdala Cerkev l. 1918, obsega sledeče določbe glede šole: Členu 1372 je papež Pij IX. dodal sledeče: »V ljudskih šolah mora verski pouk nadvladati ves ostali šolski pouk, tako, da so drugi predmeti le pripomočki za verouk.«

— **Pomanjkanje najpotrebnejših učnih pripomočkov.** Sedanja draginja šolskih knjig bo glavna ovira učnemu napredku. Ako že samo atlas sedaj velja nad 100 Din in v tej primeri je tudi cena drugih knjig, koliko je li takih staršev, ki zmorejo vse knjige nabaviti svojim šolo obiskajočim otrokom. Glede zemljepisa bi se že odpomoglo s posameznimi manjšimi zemljepidi. Za Jugoslavijo ga imamo, ki velja le 2 Din, pogrešamo ga pa za Evropo, najcenejši stane 12 Din. Učencem meščanskih šol primanjkuje tudi učna knjiga za geometrijo. Za s'lo bi sedaj odpomogla zbirka geometrijskih nalog, ki bi bila še primeroma cena, ker bi bila tvarina skrajšana in bi tudi odpadli stroški za slike.

— **Šmartno na Pohorju.** Šolsko vodstvo se tem potom zahvaljuje vsem mojstrom, ki so prevzeli dela renoviranja našega šolskega poslopja, zlasti g. Srimšku, mizarskemu mojstru v Slov. Bistrici, ki je prvi izgotovil svoje delo, potem g. Vrečko, pleskarskemu mojstru tudi iz Sl. Bistrice, ki se je enako potrudil. Prav posebno na zahvaljuje in vsem priporoča g. Stupana, zidarkega mojstra od istotam, ki je že pred 4 meseci prevzel delo, a šele 2 dni pred šolskim letom poslal svojega delavca ter tako povzročil, da se ne more pričeti pouk o pravem času. Imeli smo sušno leto in dosti časa je bilo, da bi se bila izvršila zidarška dela ob lepem vremenu in med počitnicami a gosp. mojster je nas uboge Pohorce vključil opetovani prošnji odlagal na mokro jesen ter povzročil s tem, da bo delo, vsled tega, ker se ne suši dobro, slabo ali sploh ne izvršeno in šolski pouk je in bo oviran par tednov. — Koliko truda je stalo voditelja, da je ljudi prepričal o potrebi popravila, da se je dobil potreben kredit itd., a zdaj koncemkonca pa vsa malomarnost enega trpi cela šola.

— **Smrtna kosa v naših vrstah.** Pri sv. Martinu pod Vurbergom smo spremili 2 t. m. k večnemu počitku skrbno mater, vedno ljubeznivo in gostoljubno gospodinjico, vzorno soprogo našega dičnega tov. nadučitelja Gselman Antona. V večnost se je podala po 60 letnem trudopolnem življenju. Zapustila je svojega soproga, izmučenega vsled vztrajnega dela v prid jugoslovenskemu narodu. Rodila nam je 6 zaveznih Jugoslovancov: Najstarejši sin France je nevtrudno delavni upravnik na kmetijski šoli, Darko, nadučitelj v Tepanjih in Rozika učiteljica v Svetinjah sta marljiva tovariša v naši fronti. Rika je občeznana dobrodušna poštna upraviteljica, Olga je skrbna gospodinja in soproga uglednega trgovca. V očetovi hiši se nahajata Katica in Erna, ki lajšata gorje sivolasemu očetu-vdovcu našemu vzornemu starosti. Vsem skupaj naše sožalje! Bila nas je lepa vrsta tovarišev(ice), ki smo vas v najžalostnejšem trenutku prišli tolažiti. Kakor vi, smo se tudi mi težko ločili od blagopokošne ob odprtem grobu. Nepopisno gorje se nas je pa lotilo, ko nam pred pokopališčem stoječi mladenič naznani: »Ko ste polagali vašo blagopokojno Alojzijo Gselman, roj. Hauptman v tesno leseno hišico, je v Šentvidu pri Ptujju izdihnil svojo blago dušo njen edini brat Hauptman Ivan nadučitelj in starosta učiteljstva v ptujskem okraju.« Nekaj tednov so mu že pešale moči tako da ni mogel iti k pogrebu svoje edine, ljubljene sestre. Dopršivši prvo službeno dolžnost v novem šol. letu, je pri šolski mizi naslanjajoč se na svojega tovariša, zatislil utrujene in žalostne oči. Bil nam je zvest, zato smo ga 5. t. m. ob veliki udeležbi tovarišev(ice) položili k večnemu počitku. Žalujejo soprog in hčerkam izrekamo sožalje!*

— **Tovarišem,** ki se zanimajo za mojo zadevo, sporočam, da molčim namenoma. Pride pa kmalu čas, ko natočim vsem čiste studenčnice. — Jos. Kobal.

— **Umetniška šola »Probuda« v Ljubljani.** Vpisovanje za vse oddelke (slikarska in kiparska šola, grafika, tipografija, fotografija, narodna ornamentika in slikanje na fresko) se vrši dne 15. t. m. od 15.—17. ure in 16. t. m. od 16. do 17. ure pri voditelju šole, akad. slikarjem Franju Sterletu na teh. sr. šoli v pritličju desn. Sprejemajo se dame in gospodje. Za obisk je treba plačati določen honorar. Natančni pregled in sprejemni pogoji so razvidni na oglasu šolske deske. Obenem opozarja cenj. občinstvo na svojo razstavo, katere se odprta dne 15. t. m. ob 10. uri dopoldne, istotam. Odprta bo nekaj dni. Vstopnina je prosta. — Vodstvo šole.

— **p Poročila se je** dne 3. t. m. v Kresniškem tovarišišču Rozi Gospodarič z g. Joškom Dolinarjem, vladnim konceptnim uradnikom. Iskreno častitamo!

* NB.; Nekaj črtic iz življenja I. H. prinesemo prihodnjič.

Književnost in umetnost.

— **k Dr. Vinko Šarabon, Zgodovinske anekdote.** Slovenci nimamo doslej še nobene zbirke anekdot, kakor jih imajo drugi narodi, Francozi, Angleži, Nemci, Rusi. Dr. Šarabon je zbral anekdote, ki so bile raztresene po raznih številkah Mentorja in jim dodal še precej novih. Anekdote so urejene pod poglavji, kakor »Dobro srce«, »Domisljivost, Hudomušnost, Nesramnost, Ponos, Zatajevanje, Moška beseda« itd., 20 takih poglavij obsega Šarabonova knjiga. Največ je zgodovinskih, saj pisatelj je znan zgodovinar. Zastopana je pa tudi literatura, gledišče, medicina, vojaštvo, dijaštvo itd. Vsakdo pride na svoj račun. Pisatelj se je ravnal po Goetejevem izreku, da vsakdo pride na svoj račun pri onem, ki nudi raznovrstno blago. Resen mož in veseljaček, izobražena dama in priprosta žena vsak bo dobil nebroj anekdot, ki mu bodo ugajale. Pri nekaterih občudujemo fino poanto, pri drugih hudomušnost, pri tretjih duhovitost, pri nekaterih sila poučna stran v ospredje, druge zopet izvajajo smeji na še tako mrk obraz. Kdor se hoče prav do solz nasmejati in pa objednem brati vrlo poučno čtivo, naj seže po tej krasni zbirki, ki se odlikuje tudi po lepi slovenščini. Knjižica spada v vsako šolsko knjižnico, ker nudi mnogo poučnega in vzgojnega, a je objednem tudi redkost, ki spada med naše humoristične spise. Tudi čitalnice bodo naročile več izvodov, isto tako naša izobraževalna društva, ker bodo ljudje prav pridno posegali po tej vezeljavni in objednem poučni knjigi.

— **k »Vojnički bukvar sa čitankom«** je naslov knjigi tiskani v cirilici za vojake analfabete in za one ki se hočejo naučiti srbskega jezika. Ni pisal ta bukvar strog pedagog, temveč plemenita srbska duša oficirja g. potpukovnika Voj. D. Kostić-a. Z začudenjem lista človek to lično knjigo in se sprašuje, kako je mogoče da je znal oficir vajen le orožja tako spretno sestaviti ta bukvar. Čitanka je zelo obširna in zelo originalna. Vse slike za ponazorovanje črk so iz vojaškega življenja n. pr. šotor, epoleta, top itd. Veliko gre priznanje g. pisatelju, kajti trud je moral biti velik, predno se je sestavila tako lična in bogata vsebinska čitanka. Poleg zemljepisa, zgodovine, umnega obdelovanja zemlje, higijene, osnovnega račinstva je tudi del čitanke posvečen leposlovju, — velik korak naprej je dosežen s to knjigo srbskemu delu našega troplemenskega naroda, kajti žalostni znaki analfabetizma so le žalostne priče stoletnega robovanja. Človeku se zdi, da je pisatelj z izdanim knjigo hotel vojnikom reči: »Rešili ste se telesnega suženjstva, rešite se duševnega.« Gotovo bo ta knjiga rodila stoterni sad in v metodično — didaktičnem smisu ne zaostaja prav nič za modernim duhom.

Naša gospodarska organizacija.

— **g II. izkaz darov za Neratov temeljni kamen »Učiteljskemu domu v Mariboru«.** Slovenska Bistrica: Tinje 2—65, Slov. Bistrica deška 4—30, Gornja Poljskava 3—15, Spodnja Poljskava 4—40, Črešnjevec 4—25, Slov. Bistrica dekleška 2—25, Studenice pri Poljčanah 3—15, Venčesl 2—10, Maloke 3—10. Skupaj 9 šol 235 Din. 4 šole se niso odzvale. Zakaj?! — Mežiška dolina: Prevalje 2—40, Ojstrica pri Dravogradu 1—20, Holmec 2—10, Mežica 4—40. Skupaj 4 šole 110 Din. Okraj obseva, če se ne motimo, 13 šol. Kje je drugih 9? Vemo, da ima mežiška dolina mnogo narodnega davka. A učiteljstvo naj bi ne pozabljalo v delu in žrtvah za druge samo sebe. — Marnberg: Brezno 1—10, Sv. Anton na Poh. 1—25, Remšnik 1—10, Muta 6—30, Marnberg 7—57.50, Ribnica na Poh. 4—35. Skupaj 6 šol 167.5 Din. 7 šol se ni spomnilo ne Nerata, ne Učiteljskega doma! Še celo Vučenica in Vuhred sta pozabila nanj. Čudno! — Prekmurje: Okr. glavarstvo, šol. oddel. 2—20, Murska Sobota 12—60, Cankova 3 do 15, Vadavci 1—5, Puconci 2—20, Bodonci 2—35, Tišina 2—20, Dolnja Bistrica 2—20, Gederovci 2—20. Skupaj 8 šol in šol. oddel. okr. glav. 215 Din. V Prekmurju je kakih 90 šol. Odzvalo se jih je komaj desetina. Kje so druge? Položnice so se bile poslane predsedniku učit. društva tov. Požegarju. — Šmarje: Loka pri Zusmu 1—10, Sv. Ema 1—5, Slivnica pri Celju 2—20. Skupaj 3 šole 35 Din. 11 šol se ni odzvalo! Komentarija ni potreba. — Ptuj: Sv. Marko pri Ptujju 8—45, Ptuj deška okol. 6—30, Sv. Marjeta na Dr. polju 2—8, Sv. Marjeta nižje Ptujja 6—15, Žitečica vas pri Ptujju 2—10, Hajdina 8—40, Sv. Lovrenc na Dr. polju 4—20, Sv. Andraž v Haložah 2—9.25, Cirkovce 2—25, Sv. Lovrenc v Slov. goricah 3—15. Skupaj 10 šol 217.25 Din. To je približno ena tretjina šol. Dve tretjini nista dali ne duha ne sluha! — **Drugi darovi:** Franc Vrečko, ravnatelj v pok., Slovenj gradec 10; Fr. Luznar — Primskevo 20, okr. šolski nadzornik Koropec 30, Gnuš Anton — Dol 50, Karl Vargazon industrijalec Čakovec 100, Zinauer Mirko, učitelj v pok., Maribor, nabral deloma na dan Neratovega pogreba med vpo-kojenci in znaten del prispeval sam 100, Marija Rehar, učiteljica, Maribor IV. dekleška 10. Skupaj 320 Din. — V I. izkazu v 34. štev. »Učit. Tov.« sem bil pripomnil pri okraju Št. Lenart, da sta bila dva svetnika pozabila na pok. Nerata in U. D. Od teh dveh se je eden zgasil in

sicer Sv. Rupert 4—25. Neki tovariš pa mi poroča, da sta med pozabljivce zašli iz tega okraja tudi dve svetnici in sicer Sv. Ana in njena hčerka Marija. Upamo, da se zgleda tudi še ti dve ostalim svetnikom vred. — Prvi izkaz izkazuje 1556 Din. Današnji pa 1324.75 Din. Skupaj torej 2880.75 Din. Lep znesek, ki dela čast zavednim in pošttrvalnim darovalcem! Darovi se še sprejemajo. Kdor je založil položnico, naj sporoči po dopisnici in se mu dopošlje nova. — Za odbor U. D. Hren.

Iz naše stanovske organizacije.

Gibanje okrajnih društev v Sloveniji.

+ **UČITELJSKO DRUŠTVO ZA CELJSKI OKRAJ** zboruje v soboto dne 14. t. m. točno ob 9. uri v mestni osnovni šoli po sledečem vzporedju: 1. Zapisnik. 2. Dopisi ter društvene in stanovske zadeve. 3. Poročilo o Zvezinem zborovanju ter o pokrajinski in državni skupščini. 4. »Nekaj pedagoških razmotiranj« podava ravnatelj meščanske šole Serajnik. 5. Nasveti in predlogi. 6. Vprašalna skrinjica se priporoča. Od 8. do 9. ure pevka vaja. (Za vse pevce obvezna). Na tem prvem zborovanju v tekoč. šolskem letu pričakuje polnoštevilne udeležbe. — Odbor.

+ **KOZJANSKO UČITELJ. DRUŠTVO** zboruje dne 19. oktobra t. l. ob 10. uri v Kozjem. Dnevni red: 1. Zapisnik. 2. Dopisi. 3. Poročilo delegata o pokrajinski skupščini UJU. 4. Posnetek časniških poročil o II. državni skupščini UJU. 5. Slučajnosti. Udeležba obvezna. — Radi obeda se je prijaviti pri tov. Ivanušu v Kozjem.

+ **SAVINJSKO UČIT. DRUŠTVO ZA VRANSKI OKRAJ** zboruje 19. okt. t. l. ob 14. uri v Braslovčah. Dnevni red: 1. Zapisnik. 2. Dopisi. 3. Poročilo predsednika o seji širšega sosveta UJU v Ljubljani in poročilo o delegatski skupščini na Bledu. 4. »Zaščita dece in mladine«, predava tov. Koch. 5. Blagajniško poročilo. 6. Plačevanje članarine. 7. Predlogi.

+ **LJUBLJANSKO UČITELJSKO DRUŠTVO.** V soboto. 21. oktobra, ob 6. uri zvečer priredi g. univ. profesor dr. F. Veber drugo predavanje o temi: Analiza človeških zmot. Tem potom vabimo vse člane, da se tega stvarnega, znanstvenega in za učiteljstvo jako važnega predavanja udeležijo polnoštevilno. — Odbor.

Nove knjige in druge publikacije.

— **kpl Dr. Vinko Šarabon, Zgodovinske anekdote 1922.** Založila Jugoslovanska knjigarina v Ljubljani. Cena 10 Din.

LISTNICA UREDNIŠTVA.

— **lu Mnogo dopisov in odgovorov** je moralno izostati, ker ima predstojatelj gradivo svojo najost iz teh in onih vzrokov. Nekateri rokopiši so došli prekasno za to številko.

— **lu »Naprejeva«** zadeva spada v vodstveno sejo. Topot je »Naprejevo« uredništvo nasledlo tov. A. Lajovicu, ki mu ne bo hvaležno, ko bo spoznalo, kako dobri in točni informatorji se zatekajo do »Napreja«. Samo za eno nadstropje nižje naj se potrdi »Naprejev« glavni urednik in bo takoj uvidel, da podpira neodgovorne ljudi, katerih glavno delo je podiranje, hkrati pa bo tudi lahko uvidel, da si je »Napreje« nadel popolnoma napačno nalogo, če meni samo omajevati zaupanje učiteljstva do vodstva organizacije, ali celo rušiti UJU — s svojim listom. — Če je vam prav, nam bo tudi, četudi gremo do skrajnosti!

— **lu Mur. Sob.:** Hvala za poslane časopise! Ostalega žal nismo prejeli in prosimo za prihodnjo številko, ker sicer preveč zakasni.

Tiska »Učiteljska tiskarna« v Ljubljani. Odgovorni urednik: Franc Štrukelj. Last in zal. UJU — poverjen. Ljubljana.

Štev. 3839.

RAZPIS UČITELJSKE SLUŽBE.

Po odredbi višjega šolskega sveta od dne 4. oktobra 1922 št. 13223 se razpisuje v stalno nameščenje služba za učitelja na šestrazredni osnovni šoli v Dev. Mar. v Polju.

Prednost imajo učitelji, ki so izpraznjeni za pouk na obrtnih nadaljevalnih šolah.

Pravilno opremljene prošnje z osebno popisnico izpolnjene po vseh rubrikah natančno, naj se vložijo po predpisani službeni poti do dne

25. oktobra 1922.

pri podpisanim uradu.

Okrajni šolski svet

za okolico v Ljubljani, dne 5. oktobra 1922.